

Instruments – eņģeļa balss

Starptautiskais zēnu koru festivāls

Starptautiskais zēnu koru festivāls jau rit pilnā sparā. Blakus skanīgo balsu parādei vēl viena šāgada festivāla iezīme ir latviešu mūzikas pirmatskaņojumi.

Četru komponistu – Jura Kulakova, Māra Lasmaņa, Ulda Stabulnieka un Jāņa Lūsēna – darbi ieskaitāmi zēnu balsīm rakstīto jaundarbu klāstā. Māra Lasmaņa un Ulda Stabulnieka kompozīcijas, pēc Rīgas Doma skolas vokālo pedagogu atzinuma, vislabāk parādīs zēnu balss iespējas, attiecīgi soprānam un altam, pirmo reizi festivālā rīkotajā zēnu solodziedāšanas konkursā. Savukārt Jura Kulakova O Lux Beata Trinitas un Jāņa Lūsēna Jubilate Deo simboliski aptver festivālu, pirmajam darbam izskanot jau atklāšanas koncertā, otram vēl tikai gaidot savu skanējumu noslēguma koncertā 24. aprīlī Latvijas Universitātes auļā.

Šogad jo īpaši tiek izcelts zēna balss vienreizīgums un krāšņās balss īsais iespēju laiks, ko prasmīgi skolotāji gluži kā instrumentu skaņo. Kā šo neparasto instrumentu – zēna balsi – izprot paši komponisti?

Ilze Zveja: – Jūsu kolēģis Uldis Stabulnieks zēna balsi salīdzina ar putna balsi, viņš rakstījis putnam. Kā jūs raksturotu zēnu balsis?

Jānis Lūsēns: – Salīdzinot ar sieviešu soprānu, attieksme neviļus veidojas mīļāka, asociācijas maigākas. Soprānam var uzrakstīt arī kaut ko dinamisku, zēna balsij tas ir grūti. Tā ir tembrāli ļoti specifiska balss. Zēnu balsis varbūt ir nedaudz šaurākas, nav īsti soprāna iespēju. Teiksim, augšējo sol puikām ir grūtāk paņemt. Arī altiem ir sava specifika.

Juris Kulakovs: – Labi iedziedoties, zēni var nodziedāt pat trešās oktāvas do un re. Balss ir instruments. Tā patiesībā ir unikāla balss, kas pēc kāda laika pārvēršas rūcošā vīrieša balsī. Tāpēc zēna balss man asociējas arī ar tīrību, skaidrību, nevainību, un eņģeļu balsīm. Arī unikālu tembru. Un šis unikālais tembris noteikti ir iedvesmojošs. Tāpēc savā skaņdarbā esmu izmantojis arī solo balsis, ne tikai kori.

J. L.: – Šis ir mans pirmais plašākais darbs zēniem, kas jau ir ierakstīts kompaktdiskā. Rīgas Doma zēnu kora talantīgie dziedātāji arī rosinājuši daudz izmantot solo balsis. Rakstot patiesi rodas asociācijas ar eņģeļu balsīm, ar gaišumu.

– Kā jūs raksturotu savus darbus?

J. L.: – Šoreiz festivāla noslēguma koncertam nepieciešamā darbā izdevies apvienot patīkamo ar lietderīgo. Esmu bijis saistīts ar Liepājas zvanu kori, kuru vada mans mūzikas teorijas skolotājs. Iedomājos, ka darba skanējumu varētu paplašināt ar zvanu skaņām: Doma kora skolas zēnu balsis kopā ar zvanu skaņām. Rezultāts ir pārsteidzošs. Ir tādas pirmatnīgas sajūtas, jo balss pati par sevi ir pirmatnīga, katrai balsij ir savs skanējums, tāpat arī zvani. Ir vajadzīgas zināmas iemaņas lai tos spēlētu, bet visu tomēr nosaka fizikas likumi. Kā ieskandini, tā arī skanēs. Zēnu balsis un zvanu skaņas ir saskaņotas ar pārējiem sitaminstrumentiem, kas izmantoti darbā.

J. K.: – Mana darba raksturu noteica teksta izvēle – izraudzījos garīgo moteti O Lux Beata Trinitas (Ak, svētā gaisma, trīsvienība), teksts, kas man šķita ļoti piemērots kompozīcijā zēnu korim kopā ar trim tenoriem. Skaņdarbs ir nedaudz himnisks, jo to paredz teksts, nedaudz ar gregoriāniskām noskaņām. Arī šis darbs ir jau ierakstīts tenoru diskā kopā ar zēnu kori, tur tas skan versijā, kas tuvāka popmūzikai. Atklāšanas koncertā, protams, skaņdarbs izskanēja akadēmiskā versijā kopā ar metāla pūšaminstrumentiem un timpāniem. Izmantoju tos pašus instrumentus, ko F. Lists savulaik kompozīcijai, kas bija veltīta Doma baznīcas ērģeļu atklāšanai un arī skanēja festivāla atklāšanas koncertā.

– Kas rāda, ka tas, ko jūs esat iecerējuši kompozīcijās, aizraus arī puikas, nevis viņi vienkārši atdziedās notis?

J. L.: – Vismaz Doma kora skolas zēni ir rūdīti profesionāļi, un ar izpildījumu problēmu nav. Viena kora izpildījumā, kā tas ir ierakstīts diskā, kantāte skan labi. Ir grūti paredzēt, kā skanēs festivāla noslēgumā liela sastāva izpildījumā. Manā darbā parādās latviešu garīgajai mūzikai neraksturīgas lietas – temps un priecīga noskaņa.

Man garīgās mūzikas etalons ir Bahs. Lai arī viņa mūzikā ir ietverts traģisms, tās skanējums nav nospiedošs, tieši pretēji, tas tevi ceļ. Tam arī jāparādās garīgajā mūzikā – mīlestībai, gaišumam.

– Vai paši arī esat bijuši savulaik kāda zēnu kora zēni?

J. K.: – Man skolā bija dziedāšanā četri, visos citos priekšmetos līdz astotajai klasei bija pieci.

J. L.: – Es vienīgi dziedāju mūzikas vidusskolas jauktajā korī. Patiesībā dziedāšana korī ir laba skola, lai izprastu tā specifiku. Bet to var kompensēt arī klausoties.